

**NATIONALE SHO-ACTIE
VOOR DE SLACHTOFFERS VAN
DE AARDBEVING IN BAM, IRAN**

26 DECEMBER 2003

Geconsolideerd eindrapport

Deelnemende organisaties:

Nederlandse Rode Kruis, Cordaid, Kerkinactie, Stichting Vluchteling, Terre des Hommes, Tear Fund, Novib en
Nederlands Comité Unicef

Geconsolideerd eindrapport:

Nederlands Comité Unicef

Inhoudsopgave

Kaart van Iran met de ligging van Bam	2
1. Achtergrond van de actie	3
2. Geografische spreiding van de bestedingen	4
3. Overzicht thema's/sectoren	4
4. Overzicht bereikte doelgroepen	8
5. Overzicht bestedingen	9
6. Conclusies	10

Bijlage 1: Financieel overzicht

Bijlage 2: Eindrapportages van de deelnemende organisaties

Deel 1: Nederlandse Rode Kruis, Cordaid

Deel 2: Unicef Nederland, Kerkinactie, Stichting Vluchteling, Terre des Hommes,
TEAR fund, Novib

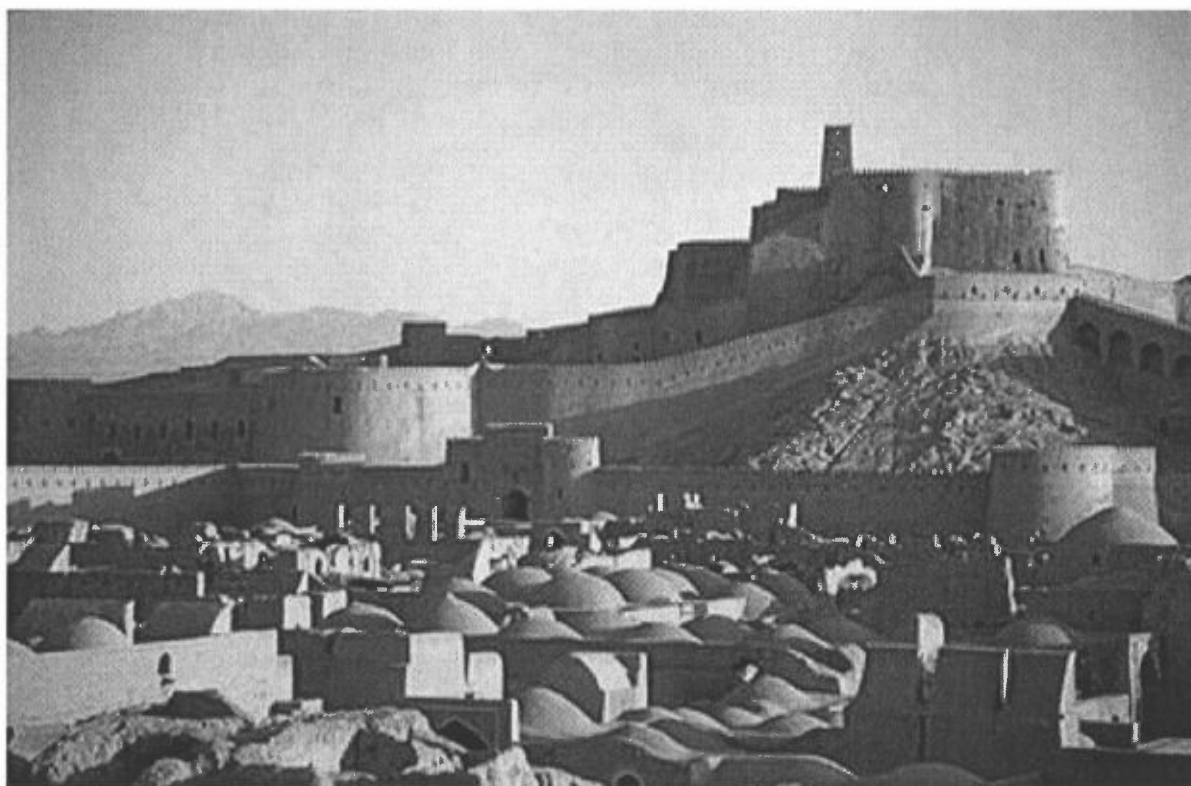
Kaart van Iran met de ligging van Bam¹

Error! Unknown switch argument.

¹ Bron: www.farsinet.com/bam

1. *Achtergrond van de actie*

In de vroege ochtend van 26 december 2003 trof een aardbeving met een kracht van 6,3 op de schaal van Richter de 2000 jaar oude stad Bam en omliggende nederzettingen, in het zuidoosten van Iran. De ramp kostte ongeveer 31.000 mensen het leven, onder wie bijna eenderde (10.000) van de kinderen in schoolgaande leeftijd. Daarnaast raakten 30.000 mensen gewond, van wie velen ernstig en werden er 85.000 dakloos. Onder de slachtoffers waren ook vluchtelingen uit Afghanistan, die in de omgeving van Bam in kampen woonden. Een deel van hen vluchtte naar Farah, een stad in het westen van Afghanistan. De materiële schade was enorm: 70% van het moderne en 90% van het oude deel van Bam, dat grotendeels bestond uit gebouwen van leem en klei, stortte in. De drie ziekenhuizen en vele gezondheidscentra werden met de grond gelijk gemaakt. Tweederde van de scholen werd verwoest, de rest werd onbruikbaar.

Afb 1 De eeuwenoude citadel van Bam en een deel van de oude stad, vóór de aardbeving²

Op 30 december startte de SHO de nationale inzamelingsactie "Help slachtoffers aardbeving Iran". Deze heeft geduurd tot en met 30 juni 2004. De totale opbrengst was €8.588.241,49. Hiervan bleef na aftrek van actie- en administratiekosten een netto bedrag over van €8.317.100,68. Dit geld is verdeeld onder het Nederlandse Rode Kruis, Cordaid, het Nederlandse Comité Unicef, Kerkinactie, Stichting Vluchteling, Terre des Hommes, Tear Fund en Novib. Artsen zonder Grenzen heeft niet aan de actie deelgenomen. Voor de verdeelsleutel wordt verwezen naar tabel 5.

Stichting Vluchteling heeft een deel van haar aandeel beschikbaar gesteld aan het Nederlandse Rode Kruis.

Prioriteit hebben tijdens de actie gekregen gezondheidszorg, onderdak, water en sanitaire

² Bron: www.sacredsites.com.

voorzieningen. Daarnaast is ook hulp verleend op het gebied van levensonderhoud en onderwijs.

2. *Geografische spreiding van de bestedingen*

In tabel 1 is per SHO-lidorganisatie aangegeven in welk land en regio de fondsen besteed zijn.

Tabel 1 Bestedingen per regio

Land/regio	SHO-lidorganisaties die daar werkzaam zijn	Percentage totale besteding
Iran/Bam en omliggende dorpen	Nederlandse Rode Kruis	69,6%
	Cordaid	99,8%
	Nederlands Comité Unicef	100%
	Kerkinactie	100%
	Terre des Hommes	100%
	Tear Fund	100%
	Novib	100%
Iran/Afghaanse vluchtelingenkampen in de omgeving van Bam	Stichting Vluchteling	100%
	Cordaid	0,2%
Iran/Teheran	Nederlandse Rode Kruis	30,4%

Met uitzondering van het Nederlandse Rode Kruis en Stichting Vluchteling hebben alle deelnemende lidorganisaties hun fondsen besteed in Bam en omliggende dorpen. Cordaid heeft €2.843 gebruikt voor hulp (kleding, dekens en voedsel) aan Afghaanse vluchtelingen, die deze goederen vervolgens hebben meegenomen naar Afghanistan. Stichting Vluchteling heeft alle fondsen die zij zelf besteed heeft, via UNHCR aangewend ten behoeve van Afghaanse vluchtelingen in kampen in de omgeving van Bam. Het Nederlandse Rode Kruis heeft een deel van de fondsen gebruikt in Teheran, als bijdrage voor het weer op peil brengen van noodvoorraden.

3. *Overzicht thema's/ sectoren*

De projecten die zijn gefinancierd met SHO-fondsen vormden een onderdeel van een wijder programma van de SHO-lidorganisatie of van de koepel- of zusterorganisatie waaraan de SHO-lidorganisatie de fondsen beschikbaar heeft gesteld. De projecten ter plaatse werden zelf (Cordaid), via de koepel- of zusterorganisatie (Nederlandse Rode Kruis, Nederlands Comité Unicef, Kerkinactie, Terre des Hommes, Tear Fund, Novib) of door derden (Stichting Vluchteling) uitgevoerd, in samenwerking met lokale organisaties en/of gouvernementele instanties: voor details wordt verwezen naar de bijlagen. Over het aandeel van de SHO-fondsen in de totale bestedingen van de SHO-lidorganisaties zijn vrijwel geen gegevens voorhanden. Voor de eindrapportages is niet naar deze gegevens gevraagd.

Twee lidorganisaties geven in hun eindrapport aan, welk aandeel de SHO-fondsen hebben gehad in de uitgevoerde projecten. Terre des Hommes heeft met de SHO-fondsen ongeveer 37% van de kosten van de drie projecten gefinancierd, waaraan zij een bijdrage heeft geleverd. Het Nederlandse Rode Kruis heeft van één project 62% van de kosten gefinancierd met SHO-fondsen en 10% van een tweede. Met de SHO-fondsen droeg het Nederlands Comité Unicef ongeveer 5% bij aan de totale financiële hulp van Unicef Internationaal.

In tabel 2 over de besteding van SHO-fondsen is in de kolom *Percentage totale besteding* voor elke lidorganisatie aangegeven hoe de SHO-fondsen over de sectoren verdeeld zijn. Novib en Terre des Hommes hebben de SHO-fondsen in één sector besteed. De overige lidorganisaties hebben in drie tot zes sectoren bestedingen gedaan.

Tabel 2 Bestedingen per lidorganisatie naar sector

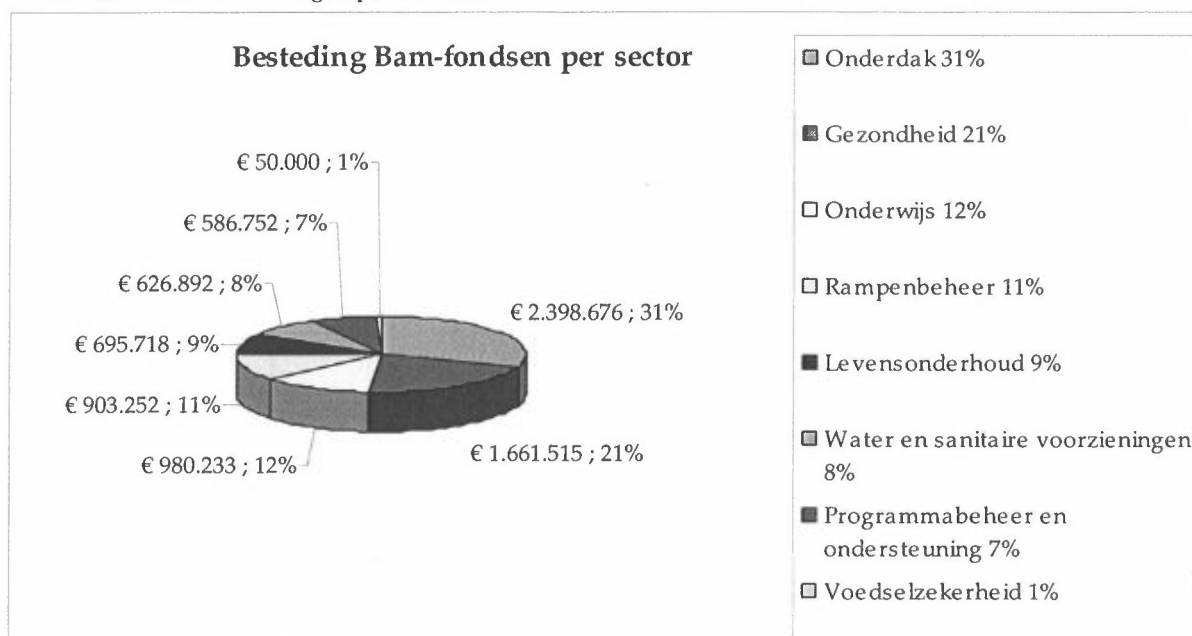
Sector	SHO-lidorganisatie	Percentage totale besteding	
Gezondheid	Terre des Hommes	€ 440.272	(100%)
	Nederlandse Rode Kruis	€ 890.252	(27,3%)
	Nederlands Comité Unicef	€ 270.991	(26,7%)
	Stichting Vluchteling	€ 35.000	(7,0%)
	Cordaid	€ 25.000	(1,9%)
Water & sanitaire voorzieningen	Novib	€ 94.000	(100%)
	Nederlands Comité Unicef	€ 344.451	(33,9%)
	Tear Fund	€ 55.810	(15,2%)
	Kerkinactie	€ 92.631	(9,8%)
	Stichting Vluchteling	€ 40.000	(8,0%)
Voedselzekerheid	Cordaid	€ 50.000	(3,8%)
Levensonderhoud	Tear Fund	€ 114.030	(31,0%)
	Nederlandse Rode Kruis	€ 380.044	(11,7%)
	Kerkinactie	€ 87.538	(9,2%)
	Nederlands Comité Unicef	€ 75.320	(7,4%)
	Stichting Vluchteling	€ 30.000	(6,0%)
	Cordaid	€ 8.786	(0,7%)
Onderwijs	Nederlandse Rode Kruis	€ 924.646	(28,4%)
	Cordaid	€ 52.209	(4,0%)
	Nederlands Comité Unicef	€ 3.378	(0,3%)
Onderdak	Cordaid	€1.064.023	(81,1%)
	Kerkinactie	€ 767.045	(80,7%)
	Stichting Vluchteling	€ 370.000	(74,0%)
	Tear Fund	€ 197.609	(53,8%)
Rampenbeheer	Nederlandse Rode Kruis	€ 903.252	(27,8%)
Coördinatie, management, programma ondersteuning	Nederlands Comité Unicef	€ 321.847	(31,7%)
	Cordaid	€ 80.536	(6,1%)
	Stichting Vluchteling	€ 25.000	(5,0%)
	Nederlandse Rode Kruis	€ 156.522	(4,8%)
	Kerkinactie	€ 2.847	(0,3%)

Het Nederlandse Rode Kruis heeft een klein deel van zijn uitgaven gedekt uit eigen middelen. Het bedrag, €36.447, is pro rato in mindering gebracht op de uitgaven van het Nederlandse Rode Kruis per sector.

Niet alle lidorganisaties hebben in hun eindrapportage onderscheid gemaakt tussen bestedingen in de noodhulpfase en die in de wederopbouwfase. Dit was overigens niet verplicht. Degene die dit wel hebben gedaan, hebben niet allemaal aangegeven hoeveel zij in de noodhulp- en wederopbouwfase per sector besteed hebben. Uitsplitsing naar bestedingen in de noodhulp- en in de wederopbouwfase is daarom niet mogelijk. De rapportages wekken overigens de indruk dat het merendeel van de SHO-fondsen is gebruikt voor de wederopbouw.

In grafiek 1 is het totaal aan bestedingen per sector weergegeven.

Grafiek 1 Totale bestedingen per sector

Onderdak en Gezondheid zijn de twee sectoren, waaraan procentueel gezien de meeste fondsen zijn besteed, met de kanttekening dat iets meer dan de helft van de fondsen die in de sector Gezondheid zijn uitgegeven, besteed zijn aan apparatuur voor een nieuwe polikliniek.

Overigens hebben enkele lidorganisaties in hun eindrapport niet de indeling in sectoren gebruikt zoals in tabel 2 is aangegeven. Zij hebben als sectoren noodhulp, rehabilitatie en structurele hulp beschouwd. Deze werden in het uit 2002 daterende rapportage format dat voor deze rapportage is gebruikt, wat ongelukkig als voorbeelden gegeven. Zie ook de inleidende opmerkingen in bijlage 2.

Voorts verschillen de uitgaven per sector per SHO-lidorganisatie procentueel aanmerkelijk. Vermoedelijk komen hierin verschillen in werkterrein van de lidorganisaties tot uiting. De verhoudingsgewijs hoge besteding van fondsen in de sector Coördinatie, management en programma ondersteuning door Unicef is te verklaren uit het feit dat door de aard van de werkzaamheden van Unicef deze aspecten van hulpverlening een belangrijke rol spelen.

In tabel 3 is per SHO-lidorganisatie en sector een samenvatting gegeven van de uitgevoerde activiteiten en het aantal mensen dat met de actie is bereikt. Een uitgebreid overzicht per SHO-lidorganisatie treft men aan in de bijlagen.

Tabel 3 Samenvatting uitgevoerde activiteiten en aantallen bereikte mensen

Sector	SHO-lidorganisatie	Uitgevoerde activiteiten	Bereikte doelgroep
Gezondheid	Nederlandse Rode Kruis	Polikliniek uitgerust met apparatuur.	>20.000
	Cordaid	Levering van medische en hygiënische pakketten.	24.500

	Nederlands Comité Unicef	Levering noodhulpgoederen voor kinderen (o.a. verband). 36 Early Child Care Centres en 10 Recreational and Cultural Centres opgezet en ingericht. Training van functionarissen. Tijdelijke toeslagen voor leraren en sociale werkers. Sociaal-maatschappelijke hulpverlening voor kinderen en hun ouders. Psychosociale opvangprojecten. Training van artsen.	(Geen aantal) 3.683 20 166 80.000 6.285 30
	Stichting Vluchteling	Vuilnisophaalprogramma. Steun aan publieke basisgezondheidsdiensten. Aanschaf ambulance.	10.000
	Terre des Hommes	Herstel gezondheidszorg en verbetering van capaciteit van gezondheidscentra. Veilige opvang van kinderen. Psychosociale steun voor kinderen. Onderwijs voor kinderen.	13.542 direct, 120.611 indirect 6.498 2.909 en 2.901 1.050
Water & sanitaire voorzieningen	Nederlands Comité Unicef	Aanleg noodwatervoorziening. Herstel watervoorziening. Bevorderen van hygiëne en het zorgvuldig omgaan met water.	(geen aantallen) ± 3.000 130 en leerlingen en hun ouders van 120 scholen
	Kerkinactie	Training in standaards voor water en sanitaire voorzieningen. Herstel watervoorziening. Bouw van latrines.	95 1.320 132
	Stichting Vluchteling	Bouw en aansluiting toiletten en wasruimtes, watervoorziening. Aanleg drainagesysteem.	626 10.000
	Tear Fund	Aanleg latrines en douches.	2.000
	Novib	Toiletten en douches aangelegd. Noodwatervoorziening. Hygiënekits, klamboes en voorlichtingsfolders m.b.t. gezondheid verspreid ³ . Materialen voor opsporing van lekkages verschaft, training in het gebruik.	26.614 (met de folders zijn tienduizenden meer bereikt, maar dit is niet meetbaar)
Voedselzekerheid	Cordaid	Voedselhulp.	12.000
Levensonderhoud	Nederlandse Rode Kruis	Levering van kinderkleding.	24.000
	Cordaid	Levering van kleding, dekens en huishoudelijke goederen. Herstel irrigatiekanalen.	1.510 Afghaanse vluchtelingen 1.000

³ Klamboes vallen onder Shelter, maar uit de brongegevens is de hiermee gemoeide uitgave niet te herleiden.

	Nederlands Comité Unicef	Levering van kleding, dekens en tentzeil.	(geen aantal)
	Kerkinactie	Training in inkomen genererende activiteiten.	12.500
	Stichting Vluchteling	Levering van matrassen, tenten en dekens.	10.000
	Tear Fund	Levering van kleding. Levering van schoeisel. Levering van gereedschap. Herstel kleine irrigatiekanalen Aanleg nieuwe irrigatiekanalen.	32.000 1.480 8.400 4.500 (van de 8.400) 3.404 (van de 8.400)
Onderwijs	Nederlandse Rode Kruis	Bouw van school.	420 per jaar
	Cordaid	Herstel van twee scholen en een speeltuin.	450 per jaar
	Nederlands Comité Unicef	Training van bibliothecarissen.	(Geen aantal)
Onderdak	Cordaid	Woningbouw.	3.438
	Kerkinactie	Bouw van woningen. Bouw van gemeenschapscentra. Bouw van een behandelcentrum voor verslaafden.	168 en 308 (geen aantal) 1.000
	Stichting Vluchteling	Bouw van noodwoningen. Bouw van noodmoskee, kantoor en gemeenschapscentrum.	626 10.000
	Tear Fund	Bouw van semi-permanente woningen.	510
Rampenbeheer	Nederlandse Rode Kruis	Aanvulling noodvoorraad tenten.	
Coördinatie, management, programma ondersteuning	Nederlandse Rode Kruis	Transport, opslag, operationele ondersteuning	
	Cordaid	Initiëren projecten, identificatie doelgroepen, uitschrijven tenders, monitoring huizenbouw en coördinatie met Iranese autoriteiten.	
	Nederlands Comité Unicef	Pleitbezorging en communicatie Coördinatie, monitoring en evaluatie Operationele ondersteuning Transportkosten	
	Kerkinactie	Operationele kosten van het veldkantoor.	
	Stichting Vluchteling	Administratieve ondersteuning.	

4. Overzicht bereikte doelgroepen

Tabel 4 (p.9) toont het aantal mensen per sector dat is bereikt. De totalen zijn verkregen door per sector de aantallen bereikte personen op te tellen. Deze totalen zijn niet exclusief, dat wil zeggen, ze kunnen niet bij elkaar opgeteld worden om het totale aantal mensen te bepalen dat met SHO-fondsen is bereikt. In hoeverre de doelgroepen elkaar overlappen, is niet te bepalen op basis van beschikbare gegevens.

Tabel 4 Totaal aantal bereikte mensen per sector

Sector	Aantal personen dat is bereikt
Gezondheidszorg	Minimaal 171.584 personen direct, minstens 120.611 indirect
Water en sanitaire voorzieningen	Minimaal 43.917 personen, plus enkele tienduizenden
Voedselzekerheid	12.000
Levensonderhoud	Minstens 90.890 personen
Onderwijs	Minstens 870 personen (jaarlijks)
Onderdak	Minstens 16.050 personen
Rampenbeheer	(Geen)
Coördinatie, Management, Monitoring en Evaluatie, Programma ondersteuning	(Geen)

Waar de lidorganisaties niet hebben vermeld dat per activiteit sprake is van andere doelgroepen, is aannemelijk dat een deel van de bereikte mensen in meer dan één sector hulp ontvangen heeft. Soms is duidelijk dat in verschillende sectoren steeds sprake is van dezelfde doelgroep, zoals bij Stichting Vluchteling, waar op dezelfde locatie in vier sectoren hetzelfde aantal mensen is bereikt. Omdat het om verschillende sectoren ging en mensen dus verschillende vormen van hulp hebben gekregen, is deze doelgroep toch elke keer meegeteld. Anderzijds is wél duidelijk van verschillende doelgroepen sprake, als het aantal mensen per doelgroep verschilt en bovendien per doelgroep een andere plaatsnaam aangegeven is. Dit is bijvoorbeeld het geval bij Kerkinactie. In het geval van Tear Fund is binnen de sector Levensonderhoud op diverse manieren hulp geboden, waarbij verschillende aantallen mensen geholpen zijn. Hier zijn alleen de aantallen mensen meegeteld voor zover deze elkaar niet overlappen.

Mogelijk is niet alleen binnen individuele lidorganisaties sprake geweest van overlap. Gezien de relatief beperkte omvang van het gebied waarbinnen hulp is verleend, is niet uit te sluiten dat mensen van meer dan één SHO-lidorganisatie hulp hebben gekregen. Daar niet alle lidorganisaties hebben vermeld in welke delen van Bam en in welke dorpen of kampen hulp is verleend, is geen poging gedaan om te bepalen in hoeverre van exclusieve doelgroepen sprake is.

5. Overzicht bestedingen

In tabel 5 (p.10) zijn per lidorganisatie aangegeven: verdeelsleutel; netto SHO-inkomsten; eventueel ontvangen rente; apparaatskostenvergoeding (AKV, maximaal 6%) die is ingehouden; besteedbaar bedrag en, in twee gevallen, de balans aan het einde van het project. Alle bedragen zijn in euro's.

Uit de individuele eindrapporten blijkt dat de term "netto SHO-inkomsten" op twee manieren is geïnterpreteerd. Sommige hebben eronder verstaan het bedrag dat van de SHO was ontvangen na aftrek van actie- en administratiekosten. Dit is overigens de juiste interpretatie. Andere hebben het beschouwd als het bedrag dat overbleef na aftrek van AKV. In deze laatste gevallen zijn in dit geconsolideerde rapport de bedragen uit het eindrapport gecorrigeerd.

Tabel 5 Overzicht ontvangen en bestede fondsen per SHO-lidorganisatie

SHO Lid-Organisatie	SHO verdeel Sleutel	A Netto SHO-inkomsten	B AKV ¹	%	C Rente	Besteedbaar bedrag (A – B + C)	Besteed	Balans
Nederlandse Rode Kruis	40,0%	3.286.840,27 120.160,00 ²	197.210,00 7.210,00	6 6	52.136,00	3.254.716,27	3.254.716,27	0,00
Cordaid	16,7%	1.372.255,82	83.759,34	6	23.737,00	1.312.233,48	1.312.233,48	0,00
Nederlands Comité Unicef	13,0%	1.068.223,09	52.236,00	4,89	0,00	1.015.987,09	1.015.987,09	0,00
Kerkinactie	12,3%	1.010.703,38	60.642,20	6	0,00	950.061,18	950.061,18	0,00
Stichting Vluchteling	7,6%	624.499,65 ² -120.160,00	0,00	-	0,00	504.339,65	500.000,00	4.339,65
Terre des Hommes	5,7%	468.374,74	28.103,00	6	0,00	440.271,74	440.271,74	0,00
Tear Fund	4,7%	386.203,73	23.172,00	6	4.417,00	367.448,73	367.448,73	0,00
Novib		100.000,00	1.000,00	1	0,00	99.000,00	94.000,00	5.000,00
Totaal:		8.317.100,68	453.332,54		80.290,00	7.944.058,14	7.934.718,49	9.339,65

¹ De kolom Bijdrage DMV/Doen/ etc. is verwijderd omdat er van dergelijke bronnen geen sprake is geweest.

² Zie toelichting in de tekst.

Het **Nederlandse Rode Kruis** (NRK) heeft, naast haar eigen aandeel in de SHO-fondsen, €120.160,00 ontvangen van Stichting Vluchteling (SV). Dit waren fondsen die SV beschikbaar stelde uit haar aandeel SHO-fondsen voor Bam⁴. Zowel op haar eigen aandeel SHO-fondsen als op het geld dat zij van SV heeft ontvangen, heeft het NRK 6% AKV ingehouden. Op haar eigen aandeel in de SHO-fondsen heeft het NRK €52.136 rente ontvangen, hierop is geen AKV ingehouden. De totale kosten van de projecten die het NRK heeft gefinancierd met SHO-fondsen waren €36.447 hoger dan wat er beschikbaar was. Dit verschil heeft het NRK uit eigen middelen gedekt.

Cordaid heeft 6% AKV ingehouden en €23.737 aan rente ontvangen, waarover geen AKV is berekend. Het **Nederlands Comité Unicef** heeft 4,89% AKV gerekend. Er is geen rente ontvangen.

Kerkinactie heeft 6% AKV ingehouden. Er is geen rente ontvangen.

Stichting Vluchteling heeft van haar aandeel €120.160 beschikbaar gesteld aan het NRK. Op de SHO-fondsen die SV zelf heeft besteed, is geen AKV ingehouden. Er is geen rente ontvangen. De balans van €4.339,65 is het aandeel in de slotverdeling. Dit bedrag is niet besteed en teruggeboekt naar de SHO.

Terre des Hommes heeft op haar aandeel 6% AKV ingehouden. Er is geen rente ontvangen.

Ook **Tear Fund** heeft op haar aandeel 6% AKV ingehouden. Er is €4.417 aan rente ontvangen, waarop geen AKV is ingehouden.

Novib heeft 1% AKV ingehouden. Er is geen rente ontvangen. Het niet bestede bedrag van €5.000 is teruggeboekt naar de SHO.

6. Conclusie

Uit de eindrapportages van de verschillende lidorganisaties mag geconcludeerd worden dat alle lidorganisaties met hun gerealiseerde activiteiten een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan het lenigen van de noden van de slachtoffers en aan de wederopbouw. De commentaren van de lidorganisaties wekken ook de indruk, dat deze hulpactie in bepaalde opzichten moeizaam verlopen

⁴ Zie brief van Stichting Vluchteling van 8 april 2004 aan het Nederlandse Rode Kruis.

is. Bij het opstarten van de hulpprogramma's heeft de in meer dan één opzicht beperkte capaciteit van autoriteiten en instanties ter plaatse tot gevolg gehad dat deze hulpprogramma's meer dan eens slechts moeizaam op gang kwamen en vooruitgang boekten.

Error! Unknown switch argument.

Afb 2 De citadel na de aardbeving⁵

Knelpunten

De meeste knelpunten zijn opgetreden in de samenwerking met de Iranese autoriteiten, een kleiner aantal in het werken met de doelgroepen. Ten slotte zijn er nog enkele externe omstandigheden geweest, die de uitvoering van de programma's hebben beïnvloed. In onderstaande lijst zijn de knelpunten samengevat, onderscheiden naar de rubrieken Institutioneel, Relatie met de lokale bevolking en Externe omstandigheden.

A. Institutioneel

Hier zijn de volgende, elkaar soms gedeeltelijk overlappende knelpunten genoemd, die de organisatie en uitvoering van de programma's in mindere of meerdere mate belemmerd of vertraagd hebben:

- Lange en verwarrende bureaucratische procedures.
- Moeizame opbouw van vertrouwensrelatie met autoriteiten, die nodig was om toegang te krijgen tot de noodlijdenden.
- Veel regelgeving en kwaliteitscontroles.
- Gebrek aan daadkrachtige besluitvorming in verband met naderende verkiezingen.
- Late officiële autorisatie van de Iranese autoriteiten om in Bam te gaan werken.
- Buitengewoon slechte coördinatie met het Iranese Ministerie van Onderwijs. NGOs hebben onderling moeten coördineren om duplicatie tegen te gaan.
- Inefficiëntie en beperkte middelen op ministeries.
- Gebrekkige interne communicatie op het Ministerie van Gezondheid.
- Matige motivatie van medewerkers van het ministerie.
- Gebrekkige coördinatie van de hulpverlening door de overheid.
- Gebrek aan officiële gegevens, nodig voor het plannen van wederopbouwactiviteiten.
- Trage uitvoering van het huizenbouwprogramma, oplopende kosten.
- Aanvankelijk tekort aan lokale gekwalificeerde staf: deze moest worden ingevlogen, wat leidde tot extra kosten voor accommodatie.
- Tijdrovende registratie van de opening van een eigen kantoor in Bam door één der lidorganisaties, wegens gebrek aan lokaal actieve NGOs.
- Trage goedkeuring door de autoriteiten van het gekozen type huizen voor de wederopbouw.
- Tekort aan personeel en middelen in ministeries en gezondheidscentra.
- Beperkte capaciteit om wederopbouwactiviteiten te plannen en uit te voeren.
- Trage financiering door lokale autoriteiten.
- Lokale opvattingen over wat wel en niet cultureel passend is.
- Laag werktempo in het Ministerie van Onderwijs, door getraumatiseerde staf en onduidelijke verdeling van verantwoordelijkheden onduidelijk.
- Beperkte mogelijkheden voor goed onderwijs en het helpen van kinderen met trauma's, doordat staf zelf getraumatiseerd was.
- Terughoudendheid bij nationale organisaties om samen te werken op cultureel gevoelig terrein en om te erkennen dat meer hulp nodig was.

⁵ Bron: www.bam-iran.org. Het bovenste deel van de poort op de rechter helft van de foto is ook op de afbeelding op p.3 te zien, niet ver van de linkerrand van de foto.

- Achterstallige salarisbetalingen, wat leidde tot een tijdelijke afwezigheid van lokaal personeel.
- Gebrekkige institutionalisering van monitoring mechanismen bij counterpart organisaties.
- Langdurig overleg met de uitvoerende partner over de te volgen interventiestrategie, uitvoeringsplannen, keuze van hervestiginglocatie en goedkeuring daarvan.
- Gebrek aan goede en regelmatige monitoring, als gevolg van terugtrekking van internationale staf uit Bam aan het einde van de noodhulpfase. Hierdoor moesten veldbezoeken vanuit de hoofdstad en elders georganiseerd worden en werden deze afhankelijk van goedkeuring door de uitvoerende partner.
- Het opbouwen van goede werkrelaties met lokale NGOs kostte veel tijd.
- De afhankelijkheid van lokale NGOs van toestemming van de overheid om met internationale NGOs te werken.
- Aanvankelijke weigering om, halverwege het programma, visa van internationale staf te verlengen.

B. Relatie met de lokale bevolking

In de relatie met de lokale bevolking werden de volgende knelpunten genoemd:

- Moeizame opbouw van vertrouwensrelatie met de overlevenden van de ramp
- Weinig belangstelling van de doelgroepen voor participatie en eigen inbreng.
- Gebrekkige veiligheidssituatie, wat inhuren van bewaking nodig maakte.
- Onduidelijkheid over de identiteit van de doelgroep: niet alleen slachtoffers van de aardbeving, ook andere minder bedeeden wilden delen in de hulp.
- Spanningen met een deel van de bevolking als gevolg van voorgenomen wederopbouwactiviteiten.
- Geen interesse van doelgroepen om zelf hun huis te bouwen (inclusief training).
- Frustratie bij de doelgroepen wegens vertraging in wederopbouwplannen, waardoor betrokkenen langer in noodonderkomens moesten blijven wonen.
- Beperkte beschikbaarheid van lokale staf, vooral van aannemers en werklui, voor wederopbouw.

C. Infrastructuur en andere omstandigheden

De volgende infrastructurele en andere omstandigheden hebben een belemmerende rol gespeeld:

- Sterke stijging van materiaalkosten (buizen) wegens de oplopende olieprijs.
- Moeizame communicatie als gevolg van de verwoestingen.
- Zware werkomstandigheden door het ontbreken van basisvoorzieningen (onderdak, diensten, vervoer), waardoor het werven en behouden van (inter)nationaal personeel veel moeite kostte. Dit beperkte de uitvoeringscapaciteit.
- Trage levering van buizen door beperkte opslagcapaciteit bij de verantwoordelijke organisatie.
- Internationale spanningen (wegens de aspiraties van Iran op het gebied van kernenergie) zetten de vertrouwensrelatie met de autoriteiten onder druk.
- Zware werkomstandigheden als gevolg van de hitte in de zomer (45°C).
- Twee jaar voor rehabilitatie en wederopbouw is te kort wanneer het gaat om grote projecten als scholen en ziekenhuizen.

Als gevolg van deze beperkingen zijn programma's in enkele gevallen bijgesteld. Zo werden minder woningen gebouwd dan gepland door trage uitvoering en oplopende kosten. Het zelf bouwen van huizen door de bewoners genoot niet de gehoopte of verwachte belangstelling van de doelgroepen, zodat dit onderdeel uit het programma geschrapt moest worden en het werk is gedaan door lokale aannemers en werklui. Door lokale opvattingen over wat wel en niet passend is moest een deel van het latrineprogramma worden geschrapt.

Tot slot is een deel van een programma om gedoneerde non-food goederen aan te vullen geschrapt, omdat hier al langs andere kanalen voor gezorgd werd.

Lessen en aanbevelingen

De volgende lessen zijn geleerd, c.q. aanbevelingen gedaan.

Ondanks het inzetten van zeer competente staf en mensen die eerder in vergelijkbare omstandigheden hebben gewerkt, is het erg moeilijk geweest om met succes hulpprogramma's uit te voeren, al was er verschil per sector. Eén lidorganisatie meldde, dat als zij niet zo vastbesloten was geweest om de getroffen bevolking in Iran te helpen, zij zou hebben overwogen om het programma voortijdig te beëindigen.

Het geven van advies en aanbevelingen hoe het werk anders aangepakt had kunnen worden, is moeilijk. In ieder geval wordt aanbevolen om bij een eventuele volgende hulpactie in Iran veel duidelijker aan te geven wat de doelgroepen zijn, de respons veel gericht te laten zijn en gebruik te maken van partners die als betrouwbaar bekend staan.

Goede afstemming met lokale overheden is dan ook nodig in de beginfase, om onderscheid te maken tussen arme doelgroepen in het algemeen en de beoogde doelgroep van overlevenden van een ramp. Hier staat echter tegenover dat als men het voornemen heeft om de meest kwetsbare groepen te helpen, bijvoorbeeld door ze nieuw onderdak te geven, in de praktijk kan blijken dat zoveel mensen hun huis zijn kwijtgeraakt, dat vrijwel de gehele lokale bevolking aangemerkt kan worden als meest kwetsbare groep. Het wordt dan onmogelijk om de hulp op een specifieke doelgroep te richten.

Bij financiering van de overheid van wederopbouw van huizen door middel van leningen – waarvoor men moet kunnen aantonen een huis of grond (gehad) te hebben – dient er rekening mee gehouden te worden dat mensen die geen huis of grond hebben, op deze manier gepasseerd worden. Voor deze kwetsbare groep zou sociale woningbouw een goede optie geweest zijn.

Geplande hulpactiviteiten blijken niet altijd nodig te zijn: de lokale bevolking heeft soms zelf betere en goedkopere alternatieven, zoals het aanstellen van bewaking van een dadelpalmplantage in plaats van het bouwen van een muur.

Een VN-team, waaronder de UNHCR en Unicef, heeft op basis van een eerste "needs assessment" de aangerichte schade en de benodigde hulp zo precies mogelijk in kaart gebracht. Op basis van een tweede assessment, goede onderlinge coördinatie van betrokken organisaties en de goede samenwerking in het veld, werd de eerste assessment bijgesteld. Hierop werd de interventiestrategie aangepast, waardoor duplicatie voorkomen kon worden.

Het uitvoeren van geïntegreerde hulpprogramma's, waarbij verschillende sectoren in het wederopbouwprogramma betrokken worden, kunnen een synergetisch effect hebben, waardoor de totale resultaten van de hulpprogramma's vergroot worden. Bijvoorbeeld het niet alleen zorgen voor huisvesting, maar ook voor water en sanitaire voorzieningen, drainage van regenwater en een vuilnisophaalprogramma kan de hygiëne en de gezondheid sterk bevorderen.

Door de aanschaf van een ambulance is de toegankelijkheid van de publieke gezondheidsdiensten sterk verbeterd.

Bij één lidorganisatie heeft de projectuitvoering positief bijgedragen aan het creëren van werk voor de lokale bevolking. Bovendien werd het project, voor zover mogelijk, volledig uitgevoerd met participatie van de lokale bevolking, vooral met vrouwen. In één geval had het investeren in de

opbouw van capaciteiten van een lokale vrouwenorganisatie tot gevolg, dat deze organisatie na afloop van het project is doorgegaan met de opgestarte werkzaamheden.

Samenwerking met lokale organisaties en het Ministerie van Gezondheid leidde ertoe dat de hygiëne kits waren samengesteld op een manier waarop rekening was gehouden met de culturele context.

Bij grote projecten zoals de bouw van een school of ziekenhuis is een periode van twee jaar te kort.

□

